

סימן לה

בענין שמות הלעז שיעורר חכם אחד שיש לעשות חלוק בין השמות שנתקבלו מכבר בין היהודים לשמות האנגליים שקורין במדינה זו

ג' תמוז תשכ"ו.

מע"כ ידידי הרב הגאון מוהר"ר מרדכי יעקב
גאלינקין שליט"א הגאב"ר וואוסטער מאסס.

בדבר ענין השמות שיעורר כתר"ה שבמדינה זו
כמעט רובא דרובא אף מיראי השי"ת ואף
מרבנים נקראים בשמות הנכרים של המדינה משמות
האנגליים, אשר הוא נגד השבח ששיבחו חז"ל את
אבותינו במצרים בכמה מדרשות שלא שינו את שמם
ושבשביל זה נגאלו ממצרים, שלכן דעת כתר"ה
שהיה לנו לכתוב בגיטין המכונה משמות הלעז
שנתקבלו כבר בין היהודים ונחשבו כבר כשמות של
יהודים לשמות הלעז החדשים, כגון אשה ששמה
שינדל ובפי כל נקראת שרלאטא שיכתבו שינדל
המכונה שרלאטא ולא בדמתקריא והביא כתר"ה שכן
איתא באהלי שם. הנה עיינתי באהלי שם כלל ז'
סעיף כ"ב ס"ק ג"א בד"ה ולפע"ה, שכתב באשה
ששמה ריזל שהוא לעז שנתקבל כבר בשמות יהודים
ונקראת בפי כל טרעזיע שבשו"ת הר המור איתא
שיכתבו טרעזיע דמתקריא ריזל כיון דרובא קרו לה
טרעזיע והמיעוט ריזל, והוא השיג דיש לכתוב ריזל
המכונה טרעזיע מתרי טעמי, חדא משום ששם ריזל
הוא שם עצם ובני ישראל בחרו בו לשם מובהק
וטרעזיע לבנות ישראל לעולם אינו אלא כינוי, שבו
אף כשהכינוי הוא בלה"ק יש לכתוב המכונה כדכתב
בסעיף ח' והביא בס"ק כ"ד מתשובת מהרח"ש באשה
שנקראה מעריסה גראסיווא ונקראת בפי כל שבתולה
שכותבין גראסיווא המכונה שבתולה אף ששם שבתולה
הוא לה"ק דנגזר משבת משום שהוא לכינוי מחמת
שגולדה בשבת, וכן כתב בס"ק מ"ו עיי"ש, ועוד טעם
דשם נכרים לישראל הוא בהכרח רק כינוי דאף
עכ"רם הבחר לו שם ישראל קראו הכתוב כינוי
עיי"ש. אבל הא אין נהגין כמותו וצריך טעם ע"ז.

ונראה לע"ד משני טעמים חדא דליכא גבול על
זה מתי נתחיל לחשוב שמות הלעז שכולן לקוחים
מן הנכרים להחשיבם שמות היהודים שהרי זה מאות
בשנים שכבר נחשבו שמות יהודים, אף שבעת

שהתחילו לקרות בשמות הנכרים דשפת אשכנז הרי
היו ודאי מפורסמים רק לשמות נכרים דבמדינת
אשכנז, וכן מצינו שמות נכרים בספרדים שנלקחו מן
הנכרים דמדינת ספרד, ומצינו גדול העולם מרבתינו
הראשונים שנקראו רק בשם לעז דספרד הוא המ"מ
שנקרא רבינו ווידאל, ובריב"ש מצינו שמות הרבה
ומהן גם של גדולי דורו בספרד שהיו להם שמות
רלעז של הנכרים של הספרדים ושל ערבים, ובוראי
מתחלה צוחו ע"ז, ולכן גם שמות האנגליים
שבמדינותינו וכדומה בארצות אחרות שג"כ יש לצוות
ע"ז, אבל לא ידוע הגבול עד כמה לנו לצוות,
וממילא אין מקום לעשות חלוק לדינא בין שמות
הלעזים מאחר שהוא רק לזמן שעתה נעדיף שמות
הלעזים דצוחו מתחלה מחמת שכבר הורגלו ופסקו
מלצוות נגד שמות האנגליים שעדיין יש לצוות ואחר
כמה שנים שיפסקו מלצוות מחמת שיהיה כבר הרגל
בין היהודים בשמות אלו ישתנה הדין שזה דבר
שלא מסתבר כלל. שלכן לענין גט כל הלעזים שוין
ואין לשנות אף עתה.

וכשיענין שם באהלי שם הוא רק צרוף טעם
ועיקר טעמו הוא משום דשם ריזל נקראה מעריסה
לשם עצם שלה, ושם טרעזיע הוא רק שם שקראו
לה אח"כ לכינוי שכן איתא שם בעובדא שמביא
משו"ת הר המור שכתב והאשה היה שמה ריזל
ונקראת עכשיו טרעזיע, וגם בזה סובר בהר המור
לכתוב טרעזיע שנקראת ברובא בראשונה וריזל
בדמתקריא, והכרעת אהלי שם אינה מוכרחת דמי
יודע כוונותיהם בזה דגם בזמן טובא דאחר הלידה
ואף בגדלות יכולין לקרא בשם אחר, ואדרבה אם
הכוונה היא לא טובה שרוצה בשם נכרית הרי רצונה
שיתחשב זה שמה דהא מאסה בסוב בשמות יהודים
ובחרה ברע בשמות נכרים ומנא לו לומר ששם
הנכרים הוא לכינוי בעלמא ולא לשם ממש, ול"ד
לשבתולה שהוא כינוי שנקראה רק בשביל שגולדה
בשבת וכן בשם באבא, וכן יהיה בשם אלטער ושם
זידא שאינם מענין שמות כלל דק שקורין אותם
בשביל סיבה ובשביל טעם סגולה וכדומה, שבכה"ג
אף בשם לה"ק כגון שיקראו לאחד זקן ולאחת זקנה
וכדומה יהיה רק כינוי, ולא בסתם שמות שהם
מיוחדים לשמות, וטעם מה שלשם לעז כותבין
המכונה אינו מטעם שכוונתם היה שיהיה רק לכינוי,
אלא שהוא מטעם שכתב הנ"ר ס"ק כ"ו רהגמ'
בנדרים קרא להלשונות נדרים וניירות של נכרים
בלשון כינוי נדרים וכינוי נירות, שלכן אף שהיתה
כוונתם לעיקר שם ואף בנקרא מעריסה בשם הלעז

אם יש לה גם שם שקורין לה בלה"ק כותבין המכונה על שם הלעז.

ועוד הא במדינותינו רובא דרובא קורין גם שם האנגלי מעריסה ולפעמים שם האנגלי הוא הקודם וכמעט ברוב פעמים, דלזכרים שהשם קורין בשעת המילה ודאי קראו לו שם האנגלי קודם דהא בהאספיטאל שילדת שם כותבים שם האנגלי להרשימה שצדיכין שם ובזה נקבע שמו לכל עניני המדינה וגם לקריאת האנשים אותו ובהרוב הוא ביום הראשון או ביום השני ללידתו, ולבנות שלפעמים קורין השם ביום הקריאה הראשון שחל אחר הלידה שאפשר שהוא גם למחר מלידתה, אפשר ששם האנגלי נכתב ברשימתם אחר שם העברי אבל ברוב פעמים גם כבנות נקראת בשם האנגלי תחלה, וא"כ לא שייך לומר ששם האנגלי ניתן לכינוי, ולכן לא שייך אף טעם הראשון של האהלי שם. ולכן איני רואה שיצטרכו לשנות ולחלק בין שמות הלועזים, מאלו שמכבר לאלו שבמדינה זו משמות האנגליים.

ומצד עצם הדבר שמשנים את שמותיהם לשמות נכרים ודאי הוא דבר מגונה מאד מאחר שחז"ל שיבחו זה וחשבו זה מהדברים שבשבילם נגאלו ממצרים, אבל איסור ממש לא מצינו בזה, והוא כמו לא שינו את לשונם רג"כ הוא מהארבעה דברים שחשיב התם, שחזינן שאף שהוא מצוה לדבר בלה"ק כדאיתא בספרי ס"פ עקב והובא ברש"י בפי' החומש שם על הפסוק לדבר במ, מ"מ אינו איסור דהא כל ישראל מדברים בלשון חול של האומות מזמן שגלינו בחטאינו בין האומות, ואף גדולי תורה חסידי עולם לא דברו בלה"ק, ועיין בפיה"מ לרמב"ם ריש תרומות שמשמע שנשכח ממנו חלק גדול מלה"ק מהדברים שלא התכרו בקראי, והוא משום שלא דברו בלה"ק, וכן אפשר הוא גם בלא שינו את שמותן ולכן כיון שאינו איסור רק מעלה גדולה לא הועילה הצויחה.

ועיין בחדושי הרד"ל בויקרא רבה פרשה ל"ב פיסקא ה' שגורס לא היו קורין ליהודה ליאני ולראובן רפא, ופי' שם שליאני הוא אריה בלשון רומי והוא שם הנזכר בדברי הראשונים ליאון כינוי ליהודה, וכונתו דמתחלף מצד ההברות המשונות של המדינות לשינוי קטן ובעצם ליאני וליאון הוא שם אחד, והוא השם שסוחר המחבר שכותבין יהודה רמתקרי ליאון ולרמ"א כותבין המכונה וכן בשם ליב יפלגו כמפורש שם, אלמא דאף שהם ליאון המפורש בדברי חז"ל שאין לקרא בשם זה הוא כמו שם ליב אצלינו, וא"כ איך נימא דשם ליאון הנזכר בפירוש שלא קרא בשם

זה נחשב עתה כשם ישראל נגד שמות הלועזים אחרים, ולכן לדינא כגט כל שמות הלועזים שוין כמנהג יושבי על מדין.

ידידו ואוהבו,

משה פיינשטיין

סימן לו

באחר שבמקום הכתיבה נקרא אבא שמואל כמו שקרו לו מעריסה ובמקום הנתינה קורין לו רק שמואל ועוד פרטים

ח' סבת תשל"א.

מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מהרח"צ קרוגער ממונה על עניני אישות וגיטין באגוה"ד שליט"א.

בדבר המגרש שמעריסה קראו לו אבא שמואל וכן בהפעמים שנקרא לתורה הוא נקרא אבא שמואל ובפי כל הוא בשם סעם שהוא שמו האנגלי, ויש מהקרובים שקורין אותם בשם שמואל לבד, הנה שם אבא שמואל ודאי הוא שם שלו בכאן מקום הכתיבה שהרי כן נקרא מעריסה ולתורה וכן כששואלין אותו איך הוא שמו העברי משיב ששמו הוא אבא שמואל, ומה שאיזה קרוב קוראו בשם שמואל אין זה עושה אותו לחשיבת שם דהא רק מקצר בקריאתו, והטי"ג בלקוטי שמות סעיף ב' סובר שהוא רק קצור השם, ואם רק מקצת קורין אותו בשם אחד לא יכתבוהו כלל עיי"ש בפנים ובבאורו סק"ג, ובפרט שגם אותן קרובים יודעים שנקרא שמו אבא שמואל, וזה פשוט וברור.

אבל הנידון הוא משום שבמקום הנתינה בא"י קורין אותו רק בשם שמואל ולא אבא שמואל, והנה לשיטת הטי"ג שסובר שהנקרא מעריסה בשני שמות יש לשם אחד דין קיצור השם, מפורש בדבריו שאפילו בפי כל לא נקרא רק בשם אחד א"צ מדינא לכתוב שם האחד שקורין אותו ורק שטוח לכתבו, שלכן כתב שיש להקדים שני השמות דנקרא כן מעריסה, ואף שהטי"ג כתב גם שעולה לתורה חותם בהם, מסתבר שלא דוקא דהא מאחר שמחשיבו